

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Skåne län

Datum: 2023-05-17

Områdesnummer: NRO 12 072

Områdesnamn: Kusten Simrishamn-Nybrostrand

Kommun: Simrishamn (1291) och Ystad (1286)

Kartblad: 024; 2D Tomelilla NO och 013/014;2D Tomelilla SO

Area: 14 490 ha

Naturgeografisk region: 6 Sydvästra Skåne, 7 Skånes sediment- och horstområden

Kust/havsregion: 4 Egentliga Östersjön

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 88/89 mellan Helge ån och Nybroån, 89 Nybroån

Agrara kulturlandskapsregioner: 1 Sydvästskånes slätt- och backlandskap

Landskapsformer: Slätt med lägre relativ höjd än 20 m
Strandvallar, sanddyner, lösmaterialkust
Berg-/block-/morän strand
Öppen kust, flack kust, sandvandringkust, grundområde

Riksvärde:

Tabellen läses från vänster till höger

Odlingslandskap	Naturbetesmarker	Flora
		Fauna
Sandmarker	Flora	
	Fauna	
Geovetenskap	Sedimentär bergart, ås, klintkust, sandkust, dyner	
Våtmarkskomplex		
Rikt topogent kärr		

Värdebeskrivning: Representativt odlingslandskap i slättbygd längs kusten mellan Simrishamn och Nybrostrand med flera naturbetesmarker varav en del är strandängar med lång hävdkontinuitet med artrik flora och fauna. Mellan Skillinge och Målarhusen omfattar riksintresset strandområdet och det marina landskapet. I området som helhet finns en mosaik av olika typer av betesmarker och ängar, fuktiga, torra, öppna, buskrika med mera. Bland annat Hammars

backar, naturbetesmarken utgörs av öppen hagmark och här återfinns art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som backsilja, bockrot och baktimjan. I riksintresseområdet häckar merparten av Sveriges kornsparvar, en starkt hotad fågel som är knuten till ett sandigare odlingslandskap. Området är en betydelsefull del av grön infrastruktur, där områdena längs sydkusten är värdeetrakt för gräsmarker och området i den nordliga utsträckningen är värdeetrakt för ädellövträd i öppet landskap. Längs kusten finns värdefulla stränder med strandvallar, åsar, dynbildningar samt sandvandring som visar på naturgeografiska företeelser och processer genom tiden. Berggrunden av kvartsitisk sandsten är bildad under kambrium och präglar kusten med tydliga nordsydliga räfflor från isens rörelse. Underkambrisk sandsten går i dagen vid t.ex. Branteviks strand.

Flera av de hotade arterna är knutna till områdets torra, sandiga och kalkrika miljöer som i många fall är beroende av hävd eller naturlig erosion i backfallen. För grön infrastruktur utgör området till större delen värdeetrakt för sandmarker. Den hotade och ovanliga naturtypen sandstjäpp med bland annat tofsäxing och sandnejlika förekommer på flera platser, men i stora arealer främst vid Hammarsbackar. Andra skyddsvärda arter knutna till sandiga miljöer som förekommer är bland annat kärlväxter som hedblomster, sandtimotej, sandlusern, sanddådra, blå sminkrot, taggkörvel, martorn, backsippa, backsilja och praktnejlika. En stor mängd hotade insekter förekommer också, däribland jordlöpare som t.ex. den akut hotade höstfrölöparen eller den ovanliga fläckig myrlejonslända samt en mängd fjärilsarter t.ex. backvisslare och svartfläckig blåvinge. Området mellan Mälarhusen och Nybrofältet är utpekade som ett av landets viktigaste för bevarande av vildbin knutna till sandmark och här finns t.ex. Sveriges enda population av fruktsandbi.

Det finns höga naturvärden kopplade till fuktängar, dynvåtmarker, våtmarkskomplex och rikkärr i området. Våtmarkerna och strandängarna är viktiga för många rastande arter av gäss, änder och vadare, men även för häckande fågel som t.ex. storspov. Våtmarkerna är också viktiga för groddjur exempelvis den rödlistade lökgrodan, som endast förekommer i södra Skåne. Rikkärr är artrika habitat med många specialiserade arter knutna till sig. I området finns värdefulla extremrikkärr som Simris strandäng som är ett litet våtmarkskomplex med ett värdefullt kalkpåverkat rikt topogent kärr, ett extremrikkärr, med rödlistade arter som t.ex. halvgräset plattsäv och snäckan kalkkärrgrynsnäcka.

Kusten är viktigt som rast- och övervintringsplatser för sjöfågel och hällkaren vid Brantevik är viktig för populationen av grönfläckig padda. I det grunda kustvattnet finns förekomst av submarina skogar, ålgräsängar och brunalger. Ålgräsängar är en hotad naturtyp som är livsmiljö för flertalet marina organismer.

Kåsebergaåsen utgör en av de absolut mest enastående landformstyperna i Skåne och är av stort geovetenskapligt värde. Utmed havet finns branta stup på ett trettiotal meter mot havet och i området finns kolonier av backsvalor. Området har rik flora och nämns kan t.ex. hotade kärlväxter som blå sminkrot och sandlusern.

Huvudkriterier: A, C, D, E

Förutsättningar för bevarande:

- Fortsatt jordbruk med naturvårdsinriktad betesdrift och ängsbruk.
- Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker.
- Röjning av igenväxningsvegetation.
- Restaurering och skötsel av aktiva sanddyner.
- Markstörningar i områdets sandiga marker.
- Skötsel av landskapselement.
- Ingen ytterligare negativ påverkan på vattenkvalitet eller vattenmiljö.
- Bottenmiljön bör bevaras utan ingrepp och fiskbestånd säkerställas.
- Bekämpning av invasiva arter såsom jätteloka och vresros.

Området har mycket höga värden och även mindre exploatering med bebyggelse, eller ändrad markanvändning vars syfte inte är naturvårdande riskerar att skada stora värden.

Områdets värden kan påverkas negativt såväl inom som utanför riksintresseområdet av:

- Exploatering för bebyggelse och industri.
- Minskad eller upphörd jordbruk- och betesdrift.
- Skogsplantering av jordbruksmark.
- Igenväxning.
- Upphörd markstörning i områdets sandiga marker.
- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen som skadar mark och vegetation.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier inom området och i de närliggande åkrarna.
- Lednings- och vägdragningar.
- Tåktverksamhet.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning.
- Införsel av främmande och/eller invasiva arter.
- Plockning och exploatering av fridlysta och rödlistade växter.
- Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén.
- Sand- och grusprospektering i vattnet.
- Muddring.
- Utfyllnad.
- Schaktning.
- Stenfiske.
- Sjöfart mm.
- Förorenande utsläpp.

Säkerställande (inklusive skötsel-/bevarandeplaner):

- Naturreservatet Simris strandängar (2005-04-04).
- Naturreservatet Gislövs stjärna (2017-10-26).
- Naturreservatet Sandby backar (2013-01-24).

- Naturreseptatet Mälarhusen (2003-05-05).
- Naturreseptatet Sandhammaren (1987-11-10).
- Naturreseptatet Hagestad – Järarna (2011-10-13).
- Naturreseptatet Hagestad (1960-05-12).
- Naturreseptatet Backåkra (1958-03-17).
- Natura 2000-område Simris strandängar SE0420129, SCI (2004).
- Natura 2000-område Sandhammaren-Kåseberga SE0430093, SCI (2004).
- Natura 2000-område Sandhammaren SE0430088, SPA (1996).
- Natura 2000-område Kabusa SE0430112, SCI (2004).
- Naturvårdsområde Hammars backar – Kåsebergaåsen (1996-12-20).
- Naturvårdsområde Ingelstorps mosse (1998-12-17).
- Landskapsbildsskyddsområde Östersjöns kust (1974-06-06).
- Landskapsbildsskyddsområde Hammars backar- Löderupsåsen (1967-06-29).

Områdets huvuddrag: Mellan Simrishamn och Brantevik finns flera sammanhängande buskrika strandängar med kalkstenshällar mot havet. Berggrunden består av underkambrisk sandsten. Denna går i dagen endast på några ställen längs stranden. På de blottade sandstenshällarna finns mönster i form av nord-sydliga räfflor, vilka anses vara spår efter isskjutningar som skedde under den äldre delen av kambrium. Det som ger området dess särprägel är systemet av strandvallar i slutningen ovanför stranden. Vallarna framträder inte minst genom de olika vegetationstypernas utbredning. Torrängsvegetationen är i princip knuten till strandvallarnas höjddpartier, medan rikkärren ligger i svackorna och slutningarna mellan dessa. Rikkärren är mycket skyddsvärda ur naturvårdssynpunkt och där återfinns arter som t.ex. majviva och plattsäv. I området finns även skyddsvärda arter knutna till torrängar som backsippa och backvisslare.

Söder om Brantevik ner mot Skillinge fortsätter landskapet att präglas av naturbetesmarker och strandängar. På flera ställen längs kusten går berggrunden i dagen och vid Brantevik finns hällkar som nyttjas av grönfläckig padda under lekperioden.

Inåt landet nordväst om Skillinge finns varierade naturbetesmarker i odlingslandskapet med inslag av ädellövskog vid Gislövs stjärna och här finns även småvatten med klockgroda och lövgroda. Området är här en del av värdestrakt för arter knutna till småvatten. Ädellövskogen är ett viktigt segment i odlingslandskapet då det bland annat fungerar som livsmiljö för fåglar. Delar av skogen har höga naturvärden och arter som observerats på träden är bland annat bokvårtlav, lönnlav och oxtungssvamp. Betsmarkerna har torrängs- och hållmarksvegetation och är bitvis buskrika. Det förekommer även fuktängar och vid Glimminge hallar finns två rikkärr. Båda är så kallade extremrikkärr och den östra hade högsta naturvärdesklass i rikkärrsrapporten från 2009. Där växer rikligt med majnycklar och kärrjohannesört.

Söder om Skillinge ner mot Sandhammaren är stora delar av kusten exploaterad, men allra närmst havet finns en smal kustremsa där det fortsatt finns en artrik och värdefull strandängsflora och mindre arealer av den hotade och unika

naturtypen sandstäpp. Arter som återfinns på strandängarna är bland annat hedblomster, sandnejlika, backtimjan, backsippa och backsilja. I Sandby backars naturreservat vid Mälarhusen finns en rest kvar av dynlandskapet. Där återfinns en mosaik av miljöer med vandrande sanddyner, dynvåtmarker, talldungar och sanddyner med ljunghedvegetation.

Längst i söder i Ystad kommun ligger Sandhammaren med angränsande Hagestad som utgör ett mäktigt dynamråde med intressanta strandmorfologiska processer, med speciell bildningshistoria och utbildning. Efterhand som dynerna byggs upp och stabiliseras utvecklas zoner med olika typer av vegetation. Denna zonerings samt vegetationens dynamik och artsammansättning är av stort botaniskt och markvetenskapligt värde. Utöver öppna dynlandskap finns ljung- och gräshedar, kärrmarker och skog av bland annat löv-, tall- och ekkrattskog med lång kontinuitet. Här finns en rik flora med hotade kärlväxter som praktnejlika, tofsäxing och backsilja. Insektslivet är rikt med flera rödlistade skalbaggar, varav flera är jordlöpare samt en stor mängd fjärilsarter. Här finns även den ovanliga fläckig myrlejonslända. Fågelfaunan är rik under perioder av året med rastande fågel. Genom området rinner Tyge å och utmed denna ligger Hagestads mosse som kan betecknas som en nyckellokal av stort botaniskt och geologiskt intresse för klarläggandet av vegetationens invandring och utveckling i södra Sverige efter den senaste nedisningen. Hagestads mosse är dessutom en lokal för tolkningen av Östersjöbäckens nivåförändringar.

I väster mellan Löderups strandbad och Nybrostrand ligger Hammars backar och Kåsebergaåsen. Detta markanta åssystem är enastående med få motsvarigheter i Skåne och motsvarighet saknas i övriga landet. Åssystemet består huvudsakligen av sand och grus som överlagras av lera och morän. Det är synnerligen värdefullt för förståelsen av isavsmältningens komplicerade förlopp i sydöstra Skåne. Strandmorfologin med branta stup på ett trettiotal meter mot havet är av stort geovetenskapligt värde. Ett markant strandhak efter littorinahavet finns delvis längs sydkusten. Landskapet, som även är markhistoriskt intressant, är mycket tilltalande och säreget. Fornminnen som Ales stenar är viktiga inslag i landskapsbilden. I detta odlingslandskap finns flera fina betesmarker, t.ex. vid Backåkra och Hammarsbackar. Kåsebergaåsen är till stor del uppbyggt av kalkrik sand vilket gynnar kalktåliga arter. Flera arter som är beroende av kalkrik mark är hotade och det är också en förutsättning för naturtypen sandstäpp som förekommer i mindre fläckar vid Hammarsbackar. På torrängarna, sandstappen och stränderna finns stora förekomster av rödlistade kärlväxter som t.ex. backsippa, tofsäxing, sandtimotej, sandlusern, grådådra, sanddådra, blå sminkrot, taggkörvel, martorn och backsilja. Området är även viktigt för den starkt hotade kornsparven och kolonier av backsvalor. Vid Löderups strandbad finns Sveriges enda kända populationer av höstfrölöpare och fruktsandbi.

Öster om Nybrostrand finns ett stort sammanhängande gräsmarksområde med betesmarker, Ingelstorps mosse och Kabusafältet. Genom området går Hammarsränna och Kabusaån som har sin mynning i väster. Ingelstorps mosse är en rest av den dränerade före detta Hammarsjön och består idag av fuktiga ängar, kärr och våtmarker och är en viktig fågellokal för många rastande arter av gäss, änder och vadare, men även för häckande fågel som t.ex. storspov.

Våtmarkerna är också viktiga för groddjur som t.ex. lökgroda och lövgroda. Kabusafältet är ett militärt skjutfält med torra sandiga betesmarker där det förekommer rikligt med blommande örter och insekter. Bland annat finns rödlistade arter som backsilja, backsippa, hedblomster och martorn i området samt en rad arter fjärilar.

Havsområdet

Kusten är geovetenskapligt intressant som tillandningskust genom sandvandring med unik hörneffekt, genom postglaciala strandvallar som klippkust, genom förekomst av kritkalksten, silurskiffer och kambrisk sandsten med fossila vågmärken (så kallade böljeslagsmärken). Kustlinjen är öppen utan öar med både steniga stränder och sandstränder. Området är viktigt som rast- och övervintringsplats för sjöfågel. Flera vattendrag mynnar i området, bland annat Kabusaån, Tygeån och Kvarnbybäcken. I havet finns bland annat östersjömussla och fisk som torsk och skrubbskädda. I det grunda kustvattnet finns både hårbottnar och mjukbottnar. Här finns förekomst av submarina skogar och söder om Skillinge finns en mindre täckningsgrad av ålgräsängar, vilket är en hotad naturtyp och viktig livsmiljö för många marina organismer. I söder utanför Kåseberga är botten stenig och grusig med tångbälten. Områdets havsmiljöer är ganska dåligt undersökt, men i området finns grunda bottnar, såväl rena sandbottnar, som blandbottnar, som håll- och stenbottnar. Flera fiskarter lever eller växer upp i dessa miljöer. De större fleråriga brunalgerna, t.ex. blåstången, är på flera sätt likvärdiga ålgräset som ekosystem.

Friluftslivet

Ur rekreationssynpunkt är området mellan Simrishamn och Nybrostrand av stort värde. I synnerhet klipporna och sandstranden nyttjas flitigt som bad och strövområde. Området vid Mälarhusen är likaså ett populärt bad- och strövområde. Sandhammaren är ett populärt badställe och av stor betydelse för friluftslivet liksom bland annat Borrby strand, Hagestad och Ystad sandskog. Backåkra är på grund av sitt läge och genom Dag Hammarskjöldsmuséet, som finns inrymt i gården, ett välbesökt utflyktsmål.

Anmärkningar: Riksvärden kan påverkas av förhållandena i omkringliggande landskap, vilket innebär att även hänsyn behöver tas till riksvärdena utanför riksintresseområdets gränser. Vid användning av värdebeskrivningen ska aktuell kunskap om bevarandekologi och aktuella värden beaktas då forskningen utvecklas samt kunskapsunderlag och naturmiljöer förändras. Av redovisningstekniska skäl ingår inom det avgränsade området vissa anläggningar och bebyggda tomter, dessa berörs inte av riksintresset för naturvård. Stora delar av området ingår i Skånes Naturvärdesöversikt från 2022, värde-trakter för grön infrastruktur samt i Simrishamn och Ystad kommuns naturvårdsprogram. Rikkärren i Simris strandängar ingår i myrskyddsplanen. Delar av området ligger inom område av riksintresse för friluftslivet (Kuststräckan Trelleborg-Abbekås-Sandhammaren-Mälarhusen-Simrishamn) och kulturmiljö (Skillinge och Brantehus inkl kuststräckan, Hagestads mosse-Sandhammaren och Kåseberga-Ales stenar). Området ingår till största delen även i Kulturmiljöprogram för Skåne.

Referenser:

ArtDatabanken. 2022. Artportalen enligt rödlistan 2020.

Bager, H & Persson, A. 2009. Skånes rikkärr. Rapport 2009:41, Länsstyrelsen Skåne.

Länsstyrelsen Skåne. Kulturmiljöprogram för Skåne:

<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram.html>.

Länsstyrelsen Skåne. 2017. Bildande av naturreservatet Gislövs stjärna.

Länsstyrelsen Skåne. 2022. Kartor och underlag för planeringsarbete Grön infrastruktur. Information finns på Länsstyrelsen Skånes hemsida.

Länsstyrelsen Skåne. 2022. Naturvärdesöversikt Skåne 2022.

Simrishamns kommun. 2014. Natur på Österlen – Naturvårdsprogram för Simrishamns kommun.

Toxicon AB. 2017. Ålgräs i Skåne 2016 – Fältinventering och satellitbildstolkning. Rapport 2017:04, Länsstyrelsen Skåne.

Ystads kommun. 2012. Naturvårdsprogram för Ystads kommun.

Rikspolisstyrelsens geografiska avgränsning.
För detaljer, se shapefil.